

Vergaderjaar 2025–2026

26 485

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

27 879

Versterking van de positie van de consument

Nr. 457

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN DE
STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 oktober 2025

Middels deze brief informeer ik uw Kamer over de recente inzichten, ervaringen en onderzoeken met en rondom *true pricing*. De aanleiding voor deze brief is een toezegging van de voormalig Minister van Economische Zaken Micky Adriaansens om een pilot *true pricing* te starten en te verkennen hoe verborgen kosten kunnen worden meegenomen bij aanbestedingen.¹

True pricing is een methodiek om (verborgen) externe kosten zoals sociale en milieukosten toe te voegen aan de marktprijs, zodat de «echte prijs» van een product of dienst bepaald kan worden.² Onder milieukosten valt bijvoorbeeld het meerekenen van de uitstoot van CO₂ in het totale productieproces en bij sociale kosten de maatschappelijke kosten van sociale ongelijkheid (zoals sociale uitkeringen of de kosten voor armoedebestrijding omdat er geen eerlijk loon wordt betaald). De toepassing van *true pricing* kan deze verborgen kosten inzichtelijk maken aan zowel aanbieder als consument. Een kop koffie die verkocht wordt voor de «echte» prijs en waarbij milieu- en sociale kosten zijn meegenomen in de prijs, kost dan bijvoorbeeld € 3,85 in plaats van € 3,50.

Toepassing van true pricing bij aanbestedingen

True pricing kan ook toegepast worden bij aanbestedingen, waarbij de échte prijs van een product of dienst wordt meegewogen bij de gunning van overheidsopdrachten.

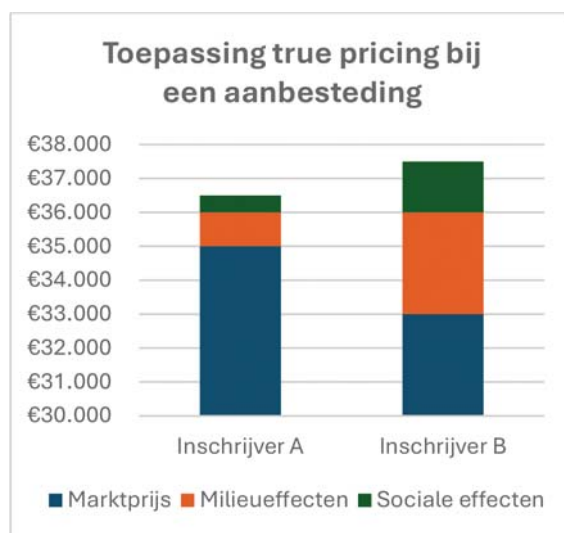
Voor de toepassing van *true pricing* moet het voor de aanbestedende dienst inzichtelijk zijn wat de milieu- en/of sociale kosten van de inschrijving zijn. Bij een aanbesteding van busvervoer zou bijvoorbeeld een inschrijver met schonere (zero-emissie) voertuigen lagere milieu-

¹ TZ202408-013.

² True Pricing van consumptiegoederen: Van verborgen kosten naar zichtbare prijzen | CE Delft

kosten kunnen opgeven ten opzichte van een inschrijver met voertuigen die rijden op fossiele brandstoffen met hogere CO₂-emissies en meer luchtvervuiling. Op basis van de omvang van de milieu- en sociale kosten wordt de hoogte van de *true price* berekend. Vervolgens wordt de hoogte van deze *true price* als één van de gunningscriteria bij de beoordeling van de inschrijvingen meegewogen.

De grafiek hieronder geeft ter illustratie weer hoe de toepassing van *true pricing* de gunning van een aanbestedingsopdracht kan veranderen. De «*true price*» (prijs inclusief milieu- en sociale effecten) van inschrijver A (€ 36.500) ligt lager dan de «*true price*» van inschrijver B (€ 37.500). Terwijl op basis van alleen de marktprijs inschrijver B de laagste marktprijs zou aanbieden (€ 33.000). Bij een aanbesteding zonder toepassing van *true pricing*, zou de opdracht in dit voorbeeld op basis van de marktprijs daarom gegund worden aan inschrijver B. Bij een aanbesteding met toepassing van *true pricing* wordt de opdracht gegund aan inschrijver A, omdat deze inschrijver de laagste *true price* heeft. In dit voorbeeld betaalt de aanbestedende dienst een hogere prijs € 35.000 (marktprijs) voor de opdracht bij gunning met de *true pricing*-methodiek. Hier staan op langere termijn hogere maatschappelijke baten tegenover vanwege de vermeden milieu- en sociale kosten.

De Aanbestedingswet (Aw) 2012 biedt ruimte voor de toepassing van *true pricing* bij aanbestedingen. Zo kan een opdrachtgever inschrijvingen beoordelen op de beste prijs-kwaliteitverhouding (BPKV). Hierbij is niet alleen de prijs van belang, maar ook de kwaliteit van een werk en gebruikte producten. Momenteel mag de aanbestedende dienst zelf bepalen op basis waarvan de kwaliteit wordt bepaald. Duurzaamheids- of sociale gunningscriteria kunnen worden opgenomen. Er kan ook middels een levenscycluskosten (LCC)-analyse op de laagste kosten gegund worden. Deze analyse maakt milieueffecten inzichtelijk die ontstaan tijdens de levensfasen van een product.

Ervaringen met true pricing

Om meer inzicht te krijgen in de ervaringen met *true pricing*, zijn er (individuele) gesprekken gevoerd en heeft een dialoogsessie plaatsgevonden met verschillende stakeholders en experts.

Uit deze gesprekken werd duidelijk dat er door aanbestedende diensten en onderzoekers al veel ervaring is opgedaan met *true pricing*. Naast diverse studies en pilots³ zijn er praktijkvoorbeelden zoals de beddenwascentrale-aanbesteding van het UMC Utrecht⁴, waarbij verborgen kosten van water, stroom en wasmiddel zijn meegewogen.

True pricing zorgt er niet altijd voor dat de aanbestedende dienst een hogere (financiële) prijs betaalt voor de aangeboden producten of diensten. In de bouwsector wordt het toegepast om inschrijvers te stimuleren tot duurzamere keuzes, zoals minder materiaalgebruik of brandstofverbruik, wat zowel de milieukosten als de inschrijfprijs kan verlagen.

In de Grond-, Weg- en Waterbouw, ook bekend als infrastructuur, wordt hiervoor de milieukostenindicator (MKI)⁵ gebruikt door overheden. De MKI drukt de milieu-impact van materialen of projecten uit in een eurogetal, op basis van een levenscyclusanalyse (LCC). Het is een schaduwprijs die hypothetische kosten weergeeft om de negatieve milieueffecten te compenseren, zoals uitputting van grondstoffen, CO₂-uitstoot en vervuiling. Hoe lager de MKI, hoe duurzamer het voorstel. Bij aanbestedingen van grond-, weg- en waterbouwwerken (GWW-werken) op basis van BPKV kunnen inschrijvers zich hiermee onderscheiden; een lagere MKI leidt tot een fictieve korting op de inschrijfprijs. Daarmee vergroten zij hun kans om de aanbesteding te winnen.

Sinds 2011–2012 passen Rijkswaterstaat, ProRail en verschillende overheden zoals gemeenten, waterschappen en provincies de MKI standaard of regelmatig toe. Als reactie op signalen vanuit overheden en het bedrijfsleven, die vragen om meer sturing op eenduidigheid bij aanbesteden van GWW-werken met milieuprestatie-eisen, bereidt het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) momenteel wetgeving voor.⁶ De eenduidigheid die het wetsvoorstel biedt, geeft het bedrijfsleven de gewenste zekerheid om te investeren in duurzamere bouwmaterialen en geeft overheden meer zekerheid dat zij schonere producten inkopen. Ook is er vanaf 2026 een ondersteuningspunt beschikbaar om partijen te helpen de regelgeving te implementeren en kennisdeling te faciliteren.⁷

Kansen en uitdagingen

De bovengenoemde onderzoeken en praktijkervaringen in meerdere sectoren laten zien dat er al veel ervaring is met *true pricing* bij aanbestedingen en hiermee wordt tegemoetgekomen aan de vraag van de Kamer. Er is een goed beeld ontstaan van de kansen en uitdagingen rondom *true pricing* bij aanbesteden. *True pricing* biedt kansen om maatschappelijke kosten inzichtelijk te maken en mee te nemen in de afweging bij aanbestedingen. *True pricing* bij aanbestedingen kan bijdragen aan:

- Het stimuleren van duurzame innovaties, door beloning voor bedrijven die investeren in duurzaamheid en eerlijke arbeidsomstandigheden;
- Een eerlijker speelveld, met voordelen voor kleinere en maatschappelijk gedreven ondernemers door het meenemen van niet-financiële impacts;

³ Onderzoeken Wageningen Social & Economic Research; onderzoek door True Price, Deloitte, EY en PWC; project True Price Lab HvA

⁴ UMC Utrecht verkleint milieu-impact met slimme aanbesteding | PIANOo - Expertisecentrum Aanbesteden

⁵ Kamerstukken II 2023/24, 32 813 en 32 852, nr. 1292; Kamerstukken II 2023/24 32 852, nr. 294.

⁶ Kamerstukken II 2023/24, 32 813, nr. 1397

⁷ Zie voor meer informatie en updates Sturen met MKI in de GWW-sector | Overkoepelende thema's | Duurzame infra.

- De bescherming van Europese productie, doordat externe kosten van minder duurzame aanbieders uit derde landen zichtbaar worden.

Bij bredere toepassing van *true pricing* is ook een aantal aandachtspunten te benoemen:

- Sociale factoren zijn in veel gevallen lastig te kwantificeren, wat inzicht in de totale *true price* bemoeilijkt. Voor een succesvolle toepassing van *true pricing* is het belangrijk dat er voldoende up-to-date data beschikbaar is en objectief geverifieerd kan worden om tot een objectieve gunning over te gaan. Hierbij moet een uniforme methodiek gehanteerd kunnen worden.
- Overheden moeten voldoende ruimte behouden om kostenefficiënte keuzes te kunnen maken en om te kunnen sturen op sociale en duurzame doelstellingen en hun andere maatschappelijke opgaven.
- Ook moet rekening gehouden worden met mogelijk hogere prijzen die aanbestedende diensten betalen voor producten, diensten of werken die volgens de *true pricing*-methodiek worden ingekocht.

Om *true pricing* goed in te zetten als middel om socialer en duurzamer in te kopen, is het belangrijk om te werken met factoren die te berekenen zijn, en om standaarden te ontwikkelen (zoals de MKI) om *greenwashing* te voorkomen. Naast data zijn de verschillende kennisniveaus over *true pricing* bij aanbesteders en marktpartijen een uitdaging. Heldere definities en gerichte kennisdeling zijn daarom cruciaal.

Conclusie

True pricing is een potentieel goede methodiek om maatschappelijke kosten inzichtelijk te maken en mee te wegen bij het gunnen van overheidsopdrachten. Daarbij is *true pricing* geen doel op zich, maar een goed instrument om sociale – en/of duurzame aspecten mee te nemen bij aanbestedingen.

Zoals beschreven in de kabinetsreactie op het Tienpuntenplan van de ChristenUnie en c.s.⁸ is het kabinet terughoudend met het opleggen van aanvullende verplichtingen en is het belangrijk om ruimte te geven aan aanbestedende diensten om een afweging te maken van diverse belangen en om de regeldruk niet toe laten nemen. Er worden namelijk al verplichtingen omtrent sociale en duurzame aspecten bij aanbestedingen opgelegd aan aanbestedende diensten in Europese sectorale regelgeving en met het beleidsvoornemen voor een verplichte toepassing van de MKI in de GWW.

Het is belangrijk dat er goede voorlichting is voor aanbestedende diensten. Op Europees niveau heeft de Europese Commissie een aantal rekentools beschikbaar gesteld voor aanbestedende diensten, onder andere voor het doen van een levenscycluskostenberekening.⁹ In Nederland voorziet PIANOo in de informatievoorziening rondom *true pricing* en de MKI. Zo is de volgende informatie beschikbaar voor aanbestedende diensten:

- Handreiking: Levenscycluskosten als gunningscriterium¹⁰
- Stappenplan: Inkopen met de MKI¹¹

⁸ Kamerstukken II 2024/25, 26 485, nr. 442.

⁹ Life-cycle costing - European Commission

¹⁰ Levenscycluskosten als gunningscriterium: Een praktische aanzet tot gebruik | PIANOo - Expertisecentrum Aanbesteden

¹¹ Stappenplan: Inkopen met de MKI | PIANOo - Expertisecentrum Aanbesteden

- Praktijkvoorbeelden van aanbestedingen bij het UMC Utrecht¹² en de Belastingdienst.¹³ Meer praktijkvoorbeelden voor MVI algemeen¹⁴ en MVOI¹⁵ staan op de website van PIANOo.

Daarnaast wordt er samen met PIANOo verkend of er behoefte is aan aanvullende informatievoorziening voor aanbestedende diensten.

De Minister van Economische Zaken,
V.P.G. Karremans

mede namens

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
A.A. Aartsen

¹² UMC Utrecht verkleint milieu-impact met slimme aanbesteding | PIANOo - Expertisecentrum Aanbesteden

¹³ Praktijkvoorbeeld: Belastingdienst koopt kantoormeubilair circulair en sociaal in | PIANOo - Expertisecentrum Aanbesteden

¹⁴ Praktijkvoorbeelden MVI algemeen | PIANOo - Expertisecentrum Aanbesteden

¹⁵ Duurzaam Inkopen Loont: Tien Praktijkvoorbeelden van MVOI | PIANOo - Expertisecentrum Aanbesteden